

Nošenje dženaze i ukopavanje umrloga

[Bosanski – Bosnian – بوسني]

Usama b. Gurm el-Gamidi

Prijevod: Senad Muhić

Revizija:
Ersan Grahovac

2013 - 1434

IslamHouse.com

﴿ صفة حمل الجنازة ودفنها ﴾

« باللغة البوسنية »

أسامة بن غرم الغامدي

ترجمة: سناد موهيتش

مراجعة:

أرسان غراهوفاتس

2013 - 1434

IslamHouse.com

Nošenje dženaze i ukopavanje umrloga

Allah Uzvišeni je uputio Kabila kako da ukopa svoga brata Habila, rekavši: ***Allah onda posla jednog gavrana da kopa po zemlji da bi mu pokazao kako da zakopa mrtvo tijelo brata svoga.*** (El-Maide, 31.)

I kaže: ***Zar Mi nismo učinili Zemlju sabiralištem živih i mrtvih?*** (El-Murselat, 25-26.)

Također kaže: ***Zatim mu život oduzme i učini da bude sahranjen.*** (Abese, 21.)

Tumačeći ovaj ajet, Ibn Abbas veli: „Učinili smo čovjeka cijenjenim time što se nakon smrti u kabur zakopava.”

Imam Muslim prenosi da je Habbab kazao: „O Abdullah b. Omere, zar nisi čuo šta je kazao Ebu Hurejre? On je čuo da je Poslanik, sallallahu alejhi ve selleme, rekao: „Ko isprati umrlu osobu iz njene kuće, pa joj klanja dženazu, zatim prisustvuje ukopu ima nagradu dva kirata, a svaki kirat je veličine brda Uhud. A ko samo klanja džennazu, a potom se vrati kući ima nagradu veličine brda Uhud.“ Nakon toga je Ibn Omer poslao Habbaba do Aiše kako bi je upitao o onome što je Ebu Hurejre kazao. Kada ju je upitao, vratio se Ibn Omeru i saopštio mu njene riječi u kojima stoji: „Istinu je kazao

Ebu Hurejre.“ Ibn Omer je nakon toga dodao: „Mnogi su nas kirati prošli, a nismo ih zaradili.“¹

Način nošenja dženaze:

1. Nakon gasuljenja i umotavanja u ćefine, umrla osoba se stavlja na tabut, tako što se položi na leđa.

2. Zatim se prekrije određenim materijalom, svejedno radilo se o muškoj ili ženskoj osobi.

Ukoliko se radi o ženskoj osobi, pohvalno je da se tabut prekrije u obliku kubbeta materijalom od drveta, granama palme ili bambusa. Preko toga će se staviti neki materijal kako se ne bi vidjela dužina ili širina tijela. Sve se to radi da se tijelo umrle ženske osobe što više prekrije. Prve žene kojima se tabut radio na ovaj način su Fatima, kćerka Poslanika, sallallahu alejhi ve selleme, i majka vjernika Zejneb bint Džahš.

Muškarcu ovo što je spomenuto ne treba praviti osim ako za to postoji potreba, kao npr. da mu je tijelo izmasakrirano.

¹ Bilježi Muslim u svome *Sahihu*, br. 945., Tirmizi, br. 1040., Ahmed, 4/114., i 5/192., sa ispravnim lancem, Malik u *Muvetti*, 2/14., Ebu Davud, 1/425., Nesai, 1/278., Ibn Madže, 2/197., i Hakim , 2/127., koji kaže: „Hadis je sahih po kriterijima koje su postavili Buhari i Muslim.“

3. Pohvalno je da umrlu osobu nose četiri čovjeka, što je poznato kao: *Et-terbi 'u fi hamlil-dženazeti*.

Dokaz za ovakav postupak je predaja koju bilježi Ibn Madže od Ibn Mes'uda koji veli: „Ko bude pratio dženazu neka tabut nosi sa svih strana po malo. Nakon toga, ako hoće dobrovoljno da nastavi neka nastavi, a ako neće, neka ostavi drugome.”²

Način *Et-terbi 'a*: Insan treba nositi tabut sa svih strana, noseći ga na svakom držaču po malo. Prvo će staviti lijevi držač tabuta na desnom ramenu, a to je držač sa mejtove prednje desne strane, te nakon nekoliko koraka, prepustiće to mjesto drugome, a on će preuzeti zadnji lijevi držač tabuta, također na svom lijevom ramenu. Kada malo otkoračaju, ostavit će to mjesto drugome, a on će preći na drugu stranu i na svoje lijevo rame staviti prednji desni držač tabuta. Kada malo otkoračaju, ostavit će to mjesto drugome i preći na zadnji desni držač tabuta, kojeg će, također, staviti na svoje lijevo rame, a nakon toga će ga prepustiti drugome.

4. Sa nošenjem dženaze će se požuriti zbog hadisa u kojem Poslanik, sallallahu alejhi ve selleme, veli: **„Požurite sa dženazom, pa ako umrli bude dobar – da**

² Bilježe Ibn Madže, br. 1478., i Bejheki, 14/19.

ga što prije odnesete kako bi vidio plodove svoga dobra, a ako bude loš, da ga se što prije riješite.”³

Međutim, žurenje sa dženazom treba biti umjereno kako se umrli ne bi tresao i ispao iz tabuta. Prenosi se da je jedne prilike pronešena dženaza pored Poslanika, sallallahu alejhi ve selleme, na način da su umrloga nosili veoma brzo, a on je kazao: „Držite se umjerenosti.”⁴

5. Onaj koji slijedi dženazu smije da ide i s prednje, i s zadnje strane, i bočno, samo je bitno da bude u njenoj blizini da se računa u one koji prate dženazu. Onaj ko ide prevoznim sredstvom, treba da bude iza dženaze.

6. Onaj koji slijedi dženazu ne treba da sjedne sve dok se dženaza ne spusti na tlo zbog predaje Ebu Se'id prenosi od Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem: „**Kada vidite dženazu ustanite, a ko bude slijedio dženazu neka ne sjeda dok se dženaza ne spusti na tlo.**”⁵

Međutim, onaj ko bude daleko od mjesta gdje prolazi dženaza ili je čeka da stigne, ne mora da stoji, nego mu je dozvoljeno da sjedne, jer bi mu možda stajanje predstavljalo poteškoću.

³ Bilježe Buhari, br. 1315., i Muslim, br. 944.

⁴ Bilježi Bejheki, br. 6642.

⁵ Bilježe Buhari, br. 1310., i Muslim, br. 959.

7. Sunnet je da onaj ko prati dženazu bude skrušen i da razmišlja o smrti kako bi iz toga uzeo pouku. Sad b. Mu'az je rekao: „**Nikada nisam slijedio dženazu, a da nisam razmišljao o tome šta će biti sa mnom nakon smrti.**“

Pokuđeno je onome ko prati dženazu da se smije i priča o pitanjima vezanim za dunjaluk.

Kopanje kabura

1. Sunnet je kopanje kabura u dubinu, kao i u širinu. Dubina kabura i njegova širina nemaju šerijatski određenih granica. Kada su se ukopavali šehidi Uhuda, Poslanik, sallallahu alejhi ve selleme, je kazao: „**Kopajte duboko, proširite mezar i to lijepo činite.**“⁶

Razlog kopanja kabura što dublje je zaštita živih od neugodnih mirisa koji bi dolazili na površinu ukoliko bi kabur bio plitak, zaštita iskopavanja kabura od strane životinja, a na takav način zakopavanja umrloga, mejt se bolje prekriva. Neki učenjaci vele: „Dubina kabura će biti onolika kolika je dužina umrlog čovjeka i time će se

⁶ Bilježe Ebu Davud, 2/70., Nesai, 1/283-284., Tirmizi, 3/36., Ibn Madže, br. 1560., Bejheki, 4/34., Ahmed, 4/19-20., a ispravnim ga je ocijenio šejh Albani u djelu *El-Miškatu*.

ostvariti cilj, a to je zaštita od izlaska neugodnih mirisa i zaštita od iskopavanja kabura.“

2. Sunnet je proširiti kabur kod glave i kod nogu, a dokaz tome je hadis kojeg bilježi Bejheki, a u kojem stoji da je Poslanik, onome ko je kopao mezar, kazao: „**Proširi kabur sa strane glave i sa strane nogu.**“⁷

3. Da li je bolje da se u kaburu napravi rupa (*eš-šekk*) ili *el-lahd*?

El-Lahd je bolji, a dokaz tome je predaja u kojoj se navodi da je S’ad b. Vekkas, dok je bio bolestan, kazao: „Napravite mi *el-lahd* i stavite na mene zemlju, kao što se to uradilo i sa Polanikom, sallallahu alejhi ve selleme.“⁸

Poslanik, sallallahu alejhi ve selleme, veli u hadisu: „***El-lahd* je naš, a *eš-šekk* pripada drugima.**“⁹

El-Lahd se iskopa na dnu kabura sa strane na kojoj je kibla i tu se stavlja umrla osoba. Ta iskopina ne treba da bude puno duboka pa da tijelo propadne u nju, nego tolika da tijelo normalno može stati.

⁷ Bilježe Ebu Davud u poglavlju u trgovini i Bejheki u poglavlju o dženazama. Imam Nevevi u djelu *El-Medžmu’* (5/287.) veli: „Lanac mu je ispravan.“

⁸ Bilježi Muslim, 2/61.

⁹ Bilježi Ebu Davud, 2/69., Nesai, 2/83., Tirmizi, 2/152., Ibn Madže, br. 4711., et-Tahavi, 4/84., el-Bejheki, 3/480., a ispravnim ga je ocijenio Albani u djelu *Ahkamul-dženaiz*.

Eš-šekk je iskopina na sredini kabura u koju se stavlja umrla osoba.

Nije sporno, da se iskopa i napravi *eš-šekk* ukoliko postoji potreba za njim, posebno ukoliko je zemlja od pijeska. Ukoliko je zemlja od pijeska, onda je nemoguće iskopati *el-lahd*, jer koliko god da se kopa, prašina će se osuti i zatrpati rupu. Tada će se iskopati *šekk*, a sa strana *šekka* treba staviti zemljane cigle da se ne bi osipao pijesak, i između njih se stavlja mejt.

Način ukopavanja

1. Sunnet je da se mejt unese u kabur sa strane gdje trebaju biti noge. Prvo se polahko spušta glava jer je ona najčasniji organ, a tako se je i sa Poslanikom, sallallahu alejhi ve selleme, postupilo.¹⁰

Abdullah b. Zejd je stavio Harisa u kabur sa strane gdje trebaju biti noge i tom je prilikom kazao: „Ovo je Sunnet.“¹¹

Ukoliko stavljanje mejta u kabur sa strane gdje trebaju biti noge, bude predstavljalo poteškoću, onda će

¹⁰ Bilježi Bejheki, 4/54., i Šafija u svome djelu *El-Umm*, 1/273. Nevevi veli: „Ovaj hadis se može koristiti kao dokaz.“ (*El-Medžmu*, 5/294.)

¹¹ Bilježe Ebu Davud, br. 3211., i el-Bejheki, 4/45., a ispravnim ga je ocijenio Albani u djelu *Sahihu Ebi Davud*.

se staviti sa one strane sa koje je najlakše, kako bi se izbjegli problemi po tom pitanju.

2. Svejedno radilo se o umrloj ženskoj ili muškoj osobi, muškarci su ti koji trebaju spustiti umrloga u kabur. Najpreči da mejta spusti u mezar je opunomoćenik, zatim otac umrle osobe, a onda ko je najbliži od rodbine, a nakon njih neko od ostalih muslimana.

3. Kabur umrle ženske osobe će se zakloniti od očiju muškaraca prilikom njenog spuštanja i dok se ne završe sve aktivnosti vezane za unutrašnjost kabura. To se radi zbog toga da se slučajno ne bi otkrio neki dio tijela žene, pa da ga vide muškarci.

Kabur muškarca (prilikom stavljanja u njega) se ne prekriva ničim osim ukoliko za to postoji potrebna, kao što je u slučaju kiše i sl. Dokaz ovome je postupak Alije koji je naišao pored jedne dženaze na kojoj su stavili određeni materijal preko kabura umrle muške osobe, a on je to uklonio i kazao: „To se radi samo sa ženama.“¹²

4. Umrla osoba se nježno spušta u kabur stavljajući se na desnu stranu, i biće okrenuta prema kibli zbog hadisa u kojem stoji: „**To je vaša kibla dok ste živi, a i kada preselite.**“ (Tirmizi i Bejheki)

¹² Bilježi Bejheki, 4/54.

5. Čvorove koji su bili zavezani na ćefinima treba odvezati, jer Ibn Mes'ud veli: „Kada mejta stavite u kabur, odvezite čvorove sa ćefina.“

Lice se neće otkrivati jer za takav postupak ne postoji argument niti to praksa prvih generacija potvrđuje.

6. Umrлу osobu treba staviti u kabur na takav način da, ako bi se šta od zemlje ili kamenja pokrenulo, da mu ne padne na lice. Komad zemlje se treba staviti i ispod glave jer je to bolje i lakše za umrlu osobu.

7. Komade zemlje treba staviti na *el-lahd*, a zatim će se popuniti praznine koje budu između komada zemlje i *el-lahda*. Po tim zemljenim komadima se prospe suha zemlja. To se sve radi kako zemlja ne bi padala po mejtu prilikom zakopavanja, te je takav postupak blaži za one koji posmatraju, posebno za rodbinu umrloga.

8. Nakon toga se bace tri pregršta zemlje sa strane glave umrle osobe, a dokaz tome je predaja u kojoj Ebu Hurejre prenosi da je Poslanik, sallallahu alejhi ve selleme, klanjao dženazu. Nakon toga se približio kaburu i bacio po njemu tri pregršta zemlje, sa strane glave.¹³

9. Potom se baca zemlja na kabur tako da kabur bude visine jednog pedlja. Kabur treba da bude malo

¹³ Bilježi Ibn Madže, br. 1565., Ibn Hadžer u djelu *Et-telhisul-habir*, 5/222., a lanac prenosilaca je dobrim ocijenio imam Nevevi u djelu *El-Medžmu'*, 5/292. Ispravnim ga je ocijenio šejh Albani.

uzdignut tako da izgleda kao devina grba, a dokaz tome je hadis u kojem Sufjan Et-Temar veli: „Vidio sam kabur Poslanika, sallallahu alejhi ve selleme, kako je uzdignut za jedan pedalj.“¹⁴

Dakle, kabur neće biti u visini zemlje, nego treba da se malo raspoznaje kako bi se vodila briga o njemu. Dokaz ovome je postupak Alije koji je kazao **da je Poslaniku napravljen *el-lahd* i da su preko njega stavljene zemljane cigle, i da mu je kabur podignut od zemlje za jedan pedalj ili približno tome.**¹⁵

10. Kabur će se po potrebi poprskati vodom, a potom će se po njemu staviti mali kamenčići. Razlog ovakvog postupka jeste da kabur bude što čvršći kako mu vjetar i poplave ne bi naškodili. A dokaz za ovo bilježi Bejheki: „**Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, je po kaburu svoga sina Ibrahima posuo vodom, te po njemu poredao kamenčiće.**“¹⁶

11. Nakon ukopa pohvalno je uputiti dovu za umrlu osobu. Dokaz ovome je ajet koji je objavljen u vezi licemjera: ***I nijednom od njih, kad umre, nemoj molitvu***

¹⁴ Bilježi Buhari, 3/198-199.

¹⁵ Bilježi Ebu Davud u *Merasilu*, br. 421.

¹⁶ Bilježi imam Šafija, a tim putem bilježi i Bejheki, 3/411. Slabim ga je ocijenio Albani u djelu *Irvaul-galil*, br. 165.

obavljati, niti sahrani njegovoj prisustvovati. (Et-Tevbe, 84)

Većina komentatora Kur'ana kaže da ovaj ajet znači: „Nemoj stajati kod njihovog kabura kako bi oprost za njim molio i dovu činio nakon što se ukopaju.“ Dakle, po ajetu onima koji su muslimani treba dovu činiti i oprost za njih tražiti. Dokaz ovome je i predaja u kojoj Osman veli: „**Kada bi se završio ukop umrle osobe, Poslanik bi govorio da se moli oprost za umrloga, te da ga Allah učvrsti, jer se on u tom trenutku ispituje.**“¹⁷

¹⁷ Bilježi Ebu Davud, 2/70., Hakim, 1/370., Bejheki, 4/56., Abdullah b. Ahmed u djelu *Zevaiduz-zuhd*, br. 129., a imam Nevevi u djelu *El-Medžmu'*, 5/292., veli: „Bilježe ga sa dobrim lancem.“